

รายงานการศึกษาส่วนบุคคล
(Individual Study)

เรื่อง การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการพื้นที่มรดก
วัฒนธรรมที่ถูกทำลายด้วยเทคโนโลยีสื่อระยะไกล: ถอด
บทเรียนกรณีต้นแบบการบูรณาการโบราณสถานเขาแดง
อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา

จัดทำโดย นายพงศ์ธันว์ สำเภาเงิน
รหัส 9768

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม
หลักสูตรนักบริหารระดับสูง : ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์และคุณธรรม รุ่นที่ 97
วิทยาลัยนักบริหาร สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน สำนักงาน ก.พ.
ประจำปี 2566
ลิขสิทธิ์ของสำนักงาน ก.พ.

รายงานการศึกษาส่วนบุคคล
(Individual Study)

เรื่อง การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการพื้นที่มรดกวัฒนธรรมที่ถูกทำลายด้วย
เทคโนโลยีสีเขียวระยะไกล: ถอดบทเรียนกรณีต้นแบบการบูรณาการโบราณสถานเขาแดง
อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา

จัดทำโดย นายพงศ์ธันว์ สำเภาเงิน
รหัส 9768

หลักสูตรนักบริหารระดับสูง : ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์และคุณธรรม รุ่นที่ 97
วิทยาลัยนักบริหาร สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน สำนักงาน ก.พ.
ประจำปี 2566

รายงานนี้เป็นความคิดเห็นเฉพาะบุคคลของผู้ศึกษา

สำนักงาน ก.พ.

เอกสารรายงานการศึกษาส่วนบุคคลนี้ อนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม
หลักสูตรนักบริหารระดับสูง : ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์และคุณธรรมของสำนักงาน ก.พ.

ลงชื่อ.....

(นางสาวบรรจงจิตต์ อังศุสิงห์)

อาจารย์ที่ปรึกษา

ลงชื่อ.....

(นายจุฬา สุขมานพ)

อาจารย์ที่ปรึกษา

ลงชื่อ.....

(นางระรินทิพย์ ศิโรรัตน์)

อาจารย์ที่ปรึกษา

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

กรมศิลปากรเป็นหน่วยงานภายใต้กระทรวงวัฒนธรรมที่มีหน้าที่ในการดูแล ปกป้อง และบริหารจัดการโบราณสถานซึ่งถือเป็นต้นทุนทางวัฒนธรรมที่เป็นทรัพยากรขับเคลื่อนและสนับสนุนเศรษฐกิจให้มีการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง โดยมีการวางเป้าหมายตลอดระยะเวลากว่า 30 ปีที่ผ่านมา ในการเร่งทำการอนุรักษ์บูรณะ ฟื้นฟูซากปรักหักพังของโบราณสถานให้อยู่ในสภาพมั่นคงแข็งแรงตามหลักการสากลและทำการศึกษาค้นคว้าวิจัยเพื่อค้นหาข้อมูลประวัติทั้งในระดับพื้นที่จนถึงระดับภูมิภาคเพื่อให้โบราณสถานสามารถตอบสนองต่อสังคมปัจจุบันให้คุ้มค่าทั้งด้านการศึกษา ด้านการท่องเที่ยว ด้านการอนุรักษ์ด้านการต่างประเทศ ซึ่งก่อให้เกิดผลสำเร็จทำให้โบราณสถานหลายแห่งเป็นสัญลักษณ์แห่งอารยธรรม ความรุ่งเรืองของชาติ เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ทำรายได้เข้าประเทศและกระตุ้นให้เกิดแรงขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจตั้งแต่ระดับรากหญ้ามาอย่างต่อเนื่อง

ในขณะเดียวกัน กรมศิลปากรได้รับการปรับปรุงโครงสร้างจากผลของการปฏิรูประบบราชการเมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๕ โดยเข้ามาอยู่ในสังกัดกระทรวงวัฒนธรรมมีการเพิ่มอัตรากำลังและหน่วยงานในภูมิภาคที่มุ่งเน้นงานบริหารจัดการพื้นที่มรดกวัฒนธรรม งานด้านโบราณคดีและเปิดโอกาสให้ภาคเอกชนเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการอนุรักษ์ฟื้นฟูโบราณสถานแต่ด้วยข้อจำกัดด้วยงบประมาณและอัตรากำลังที่เพิ่มอย่างจำกัดจึงไม่สามารถดำเนินการให้ครอบคลุมในทุกพื้นที่ ในขณะที่มรดกทางวัฒนธรรมสำคัญที่พัฒนาแล้วทั้งปราสาทหินพิมาย ปราสาทหินพนมรุ้ง อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย แหล่งโบราณคดีบ้านเชียง ยังเป็นแหล่งสร้างรายได้อย่างต่อเนื่อง แต่ประเทศไทยยังมีโบราณสถานนับหมื่นแห่งทั่วประเทศซึ่งเป็นต้นทุนทางวัฒนธรรมที่ยังไม่ได้รับการพัฒนาศักยภาพให้เกิดประโยชน์ต่อการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ทำให้ขาดองค์ความรู้ใหม่ขาดแรงจูงใจในการลงทุนและกระบวนการผลิตภายในท้องถิ่นเพื่อให้เกิดรายได้หยุดชะงัก ส่งผลต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจในภาพรวมของประเทศ และโบราณสถานเหล่านี้ยังคงอยู่ในภาวะอันตราย หลายแห่งเสี่ยงต่อการถูกทำลายทั้งโดยสภาพและโดยเจตนาบุกรุกทำลายหลายแห่งถูกทำลายมาอย่างต่อเนื่องจากข้อจำกัดในการปฏิบัติงาน ดังนี้ 1. ขาดการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม 2. ไม่มีระบบการจัดเก็บเอกสารที่ปลอดภัย 3. ไม่รองรับการพัฒนาในอนาคต 4. ไม่ทันเหตุการณ์ ก่อให้เกิดผลกระทบความเสียหาย คือ 1. โบราณสถานถูกบุกรุก ทำลายโดยเจตนาและไม่เจตนา เนื่องจากดูแลได้ไม่ทั่วถึงไม่ทันการณ์ 2. การออกเอกสารสิทธิทับบนแนวเขตโบราณสถาน หรืออยู่ติดต่อกับโบราณสถานจนกลายเป็นชุมชนแออัด ใช้พื้นที่โบราณสถานเป็นพื้นที่ทำกิน และใช้เป็นที่อยู่อาศัย 3. ไม่สามารถพัฒนา ฟื้นฟูศักยภาพเดิมของโบราณสถาน

จึงจำเป็นต้องเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการโดยการนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมเข้ามาใช้เป็นเครื่องมือเพื่อเฝ้าระวังการบุกรุกทำลาย ตรวจสอบความเสียหาย และพร้อมรองรับการเชื่อมต่อกับหน่วยงานอื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจากกรณีต้นแบบโบราณสถานเขาแดง อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา ได้ดำเนินการเพิ่มประสิทธิภาพ 3 ประเภทคือ 1. ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีระยะไกล (Remote Sensing Technology) ด้วยอากาศยานไร้คนขับในการจัดทำแผนที่ดิจิทัลและบูรณาการข้อมูลภูมิสารสนเทศ การ

ถ่ายภาพทางอากาศแสดงให้เห็นเขตบุงกรุกทำลายอย่างชัดเจน 2. การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีจำลองภาพภูมิประเทศ 3 มิติ โดยการทำหุ่นจำลองให้เห็นและเข้าใจสภาพพื้นที่ได้ง่ายและ 3. การเพิ่มประสิทธิภาพการเฝ้าระวังโดยภาคประชาชน ซึ่งผู้ศึกษาได้ถอดบทเรียนการดำเนินกระบวนการดังกล่าวจากพื้นที่ที่ถูกบุงกรุกทำลายตามกรณีต้นแบบ ณ โบราณสถานเขาแดง อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลาซึ่งดำเนินการสำเร็จไปแล้ว เพื่อประยุกต์ใช้ในพื้นที่วิกฤตและพื้นที่ที่มีความขัดแย้งทั่วประเทศโดยที่ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จทำให้คาดว่าจะสามารถนำไปปฏิบัติได้ภายในระยะเวลา 3 ปี

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการศึกษาส่วนบุคคลฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความทุ่มเท มุ่งมั่นและด้วยความปรารถนาดีอย่างแท้จริงจากอาจารย์บรรจงจิตต์ อังศุสิงห์ อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาส่วนบุคคลที่วิจารณ์ วิเคราะห์จุดดีจุดด้อยให้คำปรึกษา ชี้แนะแนวทางให้การค้นคว้า การกำหนดประเด็น การเรียบเรียงอย่างละเอียดทุกขั้นตอนและให้กำลังใจอย่างเต็มกำลังจนสำเร็จอย่างสมบูรณ์

ขอขอบพระคุณอธิบดีกรมศิลปากร นายพนมบุตร จันทรโชติ รองอธิบดีกรมศิลปากร นายสถาพร เทียงธรรม นางสาวศิริรัตน์ ทวีทรัพย์ ผู้อำนวยการสำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร ที่ให้คำแนะนำ ให้หลักปฏิบัติในการพัฒนาองค์กร และสนับสนุนการฝึกอบรมในครั้งนี้

และขอขอบคุณเพื่อนสมาชิกกลุ่ม GP5 เพื่อนข้าราชการและบุคลากรกองโบราณคดี กรมศิลปากรที่ให้การสนับสนุนช่วยเหลือ ให้กำลังใจตลอดระยะเวลาการฝึกอบรม และผลักดันจนรายงานส่วนบุคคลฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์

นายพงศ์ธันว์ สำเภาเงิน

สารบัญ

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	ง
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ซ
สารบัญภาพ	ซ
สารบัญแผนภูมิ	ซ
1. วิสัยทัศน์ของตำแหน่งเป้าหมาย	1
1.1 การวิเคราะห์บริบทและทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ของส่วนราชการ	1
1.2 ตำแหน่งรองอธิบดีที่เป็นเป้าหมาย	5
1.3 กำหนดวิสัยทัศน์ของตำแหน่งเป้าหมาย	7
2. ข้อเสนอเพื่อขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติ	9
2.1 การกำหนดประเด็นการศึกษา	9
2.2 การกำหนดข้อเสนอเชิงนโยบาย	14
2.3 ภาวะผู้นำเพื่อการขับเคลื่อนข้อเสนอ	23
3. แผนพัฒนาตนเอง	24
3.1 การวิเคราะห์ตนเอง	24
3.2 การวางแผนพัฒนาตนเอง	24
3.3 ผลการพัฒนาตนเอง	25
บรรณานุกรม	26
ภาคผนวก	27
ประวัติผู้เขียนรายงานการศึกษาส่วนบุคคล	33

สารบัญตาราง

ตารางที่ 1 แสดงคุณลักษณะผลประโยชน์จากการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี	15
ตารางที่ 2 แสดงจำนวนและสถานะโบราณสถานในประเทศไทย	19
ตารางที่ 3 แผนการขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติ	22

สารบัญภาพ

ภาพที่ ๑ แสดงความเชื่อมโยงแผนปฏิบัติราชการกรมศิลปากร	2
ภาพที่ ๒ แสดงขอบเขตความรับผิดชอบในตำแหน่งรองอธิบดี	6
ภาพที่ 3 แผนที่แสดงเขตโบราณสถานเขาแดง จัดทำขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2534 และยังใช้จนถึงปัจจุบัน	14
ภาพที่ 4 ขั้นตอน Design Thinking	15
ภาพที่ 5 แผนที่แสดงโบราณสถานเขาแดง ผลิตขึ้นจากอากาศยานไร้คนขับ	17
ภาพที่ 6 แผนที่แสดงตำแหน่งโบราณสถานในประเทศไทย	19

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิ 1 แสดงสถิตินักท่องเที่ยวในเขตภาคเหนือ (เมืองรอง) พ.ศ. 2558-2560	10
แผนภูมิ 2 แสดงสถิตินักท่องเที่ยวในเขตภาคกลาง พ.ศ. 2558-2560	10

1. วิสัยทัศน์ของตำแหน่งเป้าหมาย

(ข้อมูลส่วนบุคคลไม่เผยแพร่)

2. ข้อเสนอเพื่อขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติ

2.1 การกำหนดประเด็นศึกษา

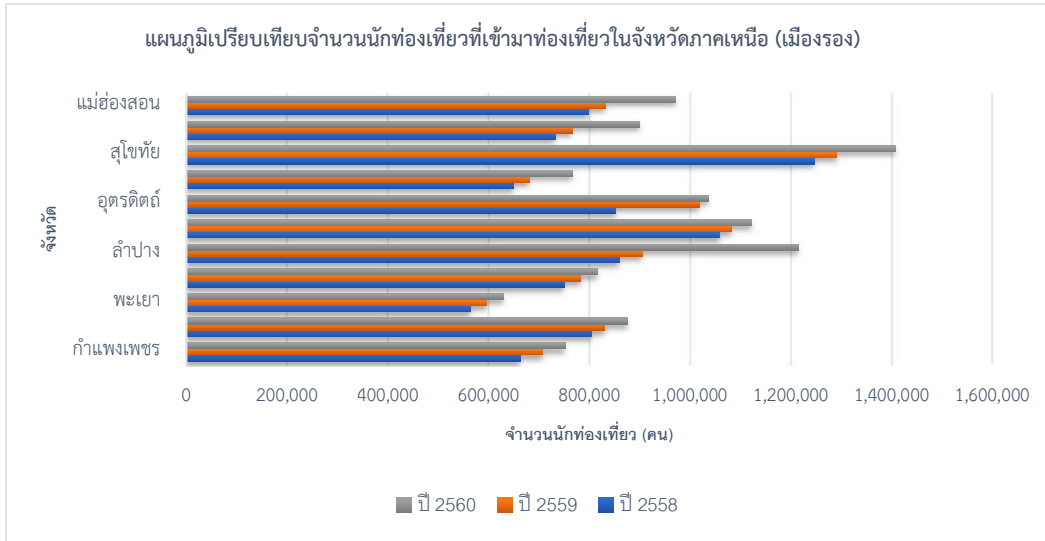
ผู้ศึกษาสนใจกำหนดประเด็นการศึกษาในหัวข้อ “การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการพื้นที่มรดกวัฒนธรรมที่ถูกทำลายด้วยเทคโนโลยีสื่อระยะไกล: ถอดบทเรียนจากกรณีต้นแบบการบูรณาการโบราณสถานเขาแดง อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา”

2.1.1 ปัญหา ความท้าทาย การพัฒนา

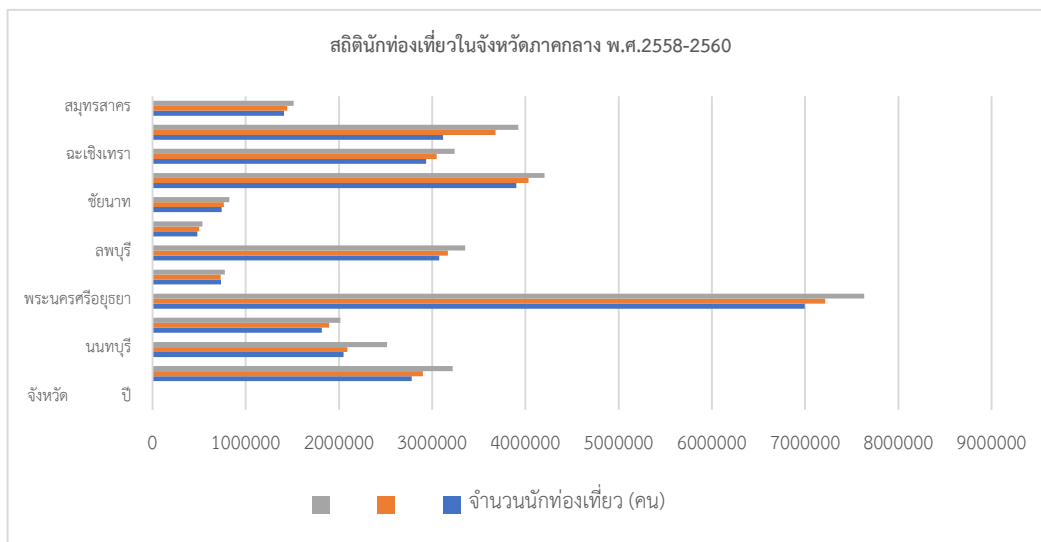
การปรับภาพลักษณ์กระทรวงวัฒนธรรมสู่ “กระทรวงสังคมกึ่งเศรษฐกิจ” เชื่อมโยงกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 แผนการปฏิรูปประเทศ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ให้บังเกิดผลสำเร็จเป็นรูปธรรม ตอบโจทย์การพัฒนาแห่งอนาคตด้วย “เศรษฐกิจทางวัฒนธรรมใหม่ สร้างรายได้ เสริมคุณค่า พัฒนาสังคม” นั้น กรมศิลปากรเป็นหน่วยงานภายใต้กระทรวงวัฒนธรรมที่มีหน้าที่ในการดูแล ปกป้อง และบริหารจัดการโบราณสถานซึ่งถือเป็นต้นทุนทางวัฒนธรรมที่เป็นทรัพยากรขับเคลื่อนและสนับสนุนเศรษฐกิจให้มีการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง โดยมีการวางแผนเป้าหมายตลอดระยะเวลากว่า 30 ปีที่ผ่านมา ในการเร่งทำการอนุรักษ์ บูรณะ พื้นฟูซากปรักหักพังของโบราณสถานให้อยู่ในสภาพมั่นคงแข็งแรงตามหลักการสากลและทำการศึกษาค้นคว้าวิจัยเพื่อค้นหาข้อมูลประวัติทั้งในระดับพื้นที่จนถึงระดับภูมิภาคเพื่อให้โบราณสถานสามารถตอบสนองต่อสังคมปัจจุบันให้คุ้มค่าทั้งด้านการศึกษา ด้านการท่องเที่ยว ด้านการอนุรักษ์ ด้านการต่างประเทศ ซึ่งก่อให้เกิดผลสำเร็จทำให้โบราณสถานหลายแห่งเป็นสัญลักษณ์แห่งอารยธรรม ความรุ่งเรืองของชาติ เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ทำรายได้เข้าประเทศและกระตุ้นให้เกิดแรงขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจตั้งแต่ระดับรากหญ้ามาอย่างต่อเนื่อง ซึ่ง U.S. News & World Report L.P. จัดอันดับประเทศที่ดีที่สุดในโลกด้านมรดกวัฒนธรรมให้ไทยในอันดับที่ 8 รองจากประเทศญี่ปุ่น (<http://www.usnews.com/news/best-countries/heritage-full-list>) จึงเป็นข้อบ่งชี้ถึงภาพลักษณ์ของชาติในฐานะที่เป็นประเทศรุ่มรวยมรดกวัฒนธรรมและเป็นฐานตั้งต้นให้หน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและภาคประชาชนสามารถใช้กลไกของตนขับเคลื่อนการพัฒนาด้านเศรษฐกิจสังคมของประเทศที่ดำเนินมาแล้วกว่ายี่สิบปีให้เดินหน้าต่อไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ในขณะเดียวกัน กรมศิลปากรได้รับการปรับปรุงโครงสร้างจากผลของการปฏิรูประบบราชการเมื่อ พ.ศ. 2545 โดยเข้ามาอยู่ในสังกัดกระทรวงวัฒนธรรมมีการเพิ่มอัตรากำลังและหน่วยงานในภูมิภาคที่มุ่งเน้นงานบริหารจัดการพื้นที่มรดกวัฒนธรรม งานด้านโบราณคดีและเปิดโอกาสให้ภาคเอกชนเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการอนุรักษ์พื้นฟูโบราณสถานแต่ด้วยข้อจำกัดด้วยงบประมาณและอัตรากำลังที่เพิ่มอย่างจำกัดจึงไม่สามารถดำเนินการให้ครอบคลุมในทุกพื้นที่ ในขณะที่มรดกทางวัฒนธรรมสำคัญที่พัฒนาแล้วทั้งปราสาทหินพิมาย ปราสาทหินพนมรุ้ง อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย แหล่งโบราณคดีบ้านเชียง ยังเป็นแหล่งสร้างรายได้อย่างต่อเนื่อง ข้อมูลจากการเปรียบเทียบสถิตินักท่องเที่ยวที่เข้ามายังเขตเมืองรองในภาคเหนือตั้งแต่ พ.ศ. 2558-2560 ก่อนสถานการณ์โควิดแพร่ระบาดบ่งชี้จำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามายังจังหวัดสุโขทัยเพิ่มขึ้นและมีสูงกว่าจังหวัดใกล้เคียง และจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางไปยังจังหวัดพระนครศรีอยุธยายังมีปริมาณสูงกว่าจังหวัดอื่น เช่น ชัยนาท ลพบุรี อย่างเห็นได้ชัด (แผนภูมิที่ 1-2) แต่ประเทศไทยยังมีโบราณสถาน

นับหมื่นแห่งทั่วประเทศซึ่งเป็นต้นทุนทางวัฒนธรรมที่ยังไม่ได้รับการพัฒนาศักยภาพให้เกิดประโยชน์ต่อการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ทำให้ขาดองค์ความรู้ใหม่ ขาดแรงจูงใจในการลงทุนและกระบวนการผลิตภายในท้องถิ่นเพื่อให้เกิดรายได้หยุดชะงัก ส่งผลต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจในภาพรวมของประเทศ และโบราณสถานเหล่านี้ยังคงอยู่ในภาวะอันตราย หลายแห่งเสี่ยงต่อการถูกทำลายทั้งโดยสภาพและโดยเจตนาบุกรุกทำลาย หลายแห่งถูกทำลายมาอย่างต่อเนื่อง

แผนภูมิ 1-2 แสดงสถิตินักท่องเที่ยว พ.ศ. 2558-2560 (ที่มา: กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา)

จึงจำเป็นต้องเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการโดยการนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมเข้ามาใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการเพื่อเฝ้าระวังการบุกรุกทำลาย ตรวจสอบความเสียหายของพื้นที่โบราณสถาน และพร้อมรองรับการเชื่อมต่อกับหน่วยงานอื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.1.2 สภาพปัญหาที่ผ่านมา และแนวโน้มของปัญหาในอนาคต

2.1.2.1 สภาพปัญหาที่ผ่านมา

ตามพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 ได้ให้นิยามของ “โบราณสถาน” หมายถึง อสังหาริมทรัพย์ซึ่งโดยอายุ หรือโดยลักษณะแห่งการก่อสร้าง หรือโดยประวัติของอสังหาริมทรัพย์นั้น มีคุณค่าทางศิลปะ ประวัติศาสตร์ หรือโบราณคดี ซึ่งจากพรบ.ดังกล่าว ไม่มีมาตราใดที่ห้ามเอกชนเป็นเจ้าของหรือครอบครองโบราณสถาน บางมาตรายังบัญญัติให้หน่วยงานของรัฐผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว ได้แก่กรมศิลปากร ต้องยอมรับถึงสิทธิในการเป็นเจ้าของหรือผู้ครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมายซึ่งโบราณสถานหรือที่ดินซึ่งเป็นที่ตั้งโบราณสถาน และจากการที่บทบัญญัติของกฎหมายมิได้กำหนดให้โบราณสถานและที่ดินซึ่งเป็นที่ตั้งโบราณสถานเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน ส่งผลให้ปัจจุบันมีการออกเอกสารสิทธิในที่ดินโบราณสถานมากขึ้น ทั้งการออกเอกสารสิทธิโดยชอบด้วยกฎหมาย และการออกเอกสารสิทธิโดยฉ้อฉลหรือสำคัญผิดในข้อเท็จจริงของส่วนราชการผู้รับผิดชอบไม่ถูกต้องตามขั้นตอน หรือการบุกรุกเข้าไปครอบครอง ทำลายโบราณสถาน เพื่อวัตถุประสงค์ในการครอบครองและยึดถือเป็นกรรมสิทธิ์ ส่งผลให้โบราณสถานถูกทำลาย ถูกทำให้เสื่อมค่า หรือถูกทำให้ไร้ประโยชน์

การบริหารจัดการพื้นที่มรดกวัฒนธรรมของกรมศิลปากรเป็นไปตามกฎหมายข้างต้น วิธีการตามระเบียบกรมศิลปากรว่าด้วยการอนุรักษ์โบราณสถาน พ.ศ. 2528 และดำเนินการตามหลักวิชาโบราณคดีในการพิสูจน์ทราบคุณลักษณะทางกายภาพ ขอบเขต และประวัติความเป็นมา ซึ่งยังมีข้อจำกัดในการปฏิบัติงาน ดังนี้

1. ขาดการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม การตรวจสอบพื้นที่โบราณสถาน การระวางแนวเขตโบราณสถาน และการสำรวจเพื่อประเมินสถานภาพโบราณสถานยังคงใช้เทคโนโลยีดั้งเดิมเมื่อกว่าสามสิบปีที่แล้วในการบันทึกข้อมูล ผลิตแผนที่ผังบริเวณโดยใช้เข็มทิศ กล้องสำรวจ กล้องวัดมุมเพื่อบันทึกค่ามุมองศา นำมาถ่ายทอดเป็นผังกระดาษ ซึ่งตรวจพบความคลาดเคลื่อนทั้งรูปทรง สันฐานของพื้นที่มรดกวัฒนธรรมและปริมาตรพื้นที่ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาร้ายแรงในการอนุรักษ์ปกป้องพื้นที่โบราณสถาน ซึ่งในระยะสามสิบปีที่ผ่านมา เทคโนโลยีสี่ระยะไกล ได้แก่ ภาพถ่ายดาวเทียม ภาพถ่ายทางอากาศ จะมีการนำมาใช้ในบางภารกิจ เช่น การวิจัยทางโบราณคดีขั้นสูงแต่กลับไม่ได้มีการนำมาใช้อย่างทั่วถึงและยิ่งกว่านั้นยังไม่มีหรือนำระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เข้ามาใช้อย่างจริงจังในกระบวนการปกป้องคุ้มครองพื้นที่มรดกวัฒนธรรมในหลายขั้นตอนยังคงใช้กำลังคนเป็นหลักในการลาดตระเวน การสำรวจจริงวัด การสำรวจกำหนดขอบเขตโบราณสถาน ซึ่งในแต่ละขั้นตอนต้องประกอบด้วยบุคลากรมากกว่า 5 คนขึ้นไป และใช้เวลาปฏิบัติงานในภาคสนามอย่างน้อย 1 สัปดาห์ โดยยังไม่รวมเวลาที่ต้องนำไปปฏิบัติต่อในสำนักงานซึ่งสวนทางกับอัตราค่าจ้างและงบประมาณที่มีอยู่อย่างจำกัด ดังนั้นจึงเป็นไปได้ยากที่จะสามารถรับมือกับปัญหาการบุกรุกโบราณสถานแพร่ระบาดไปอย่างกว้างขวาง

2. ไม่มีระบบการจัดเก็บเอกสารที่ปลอดภัย ถึงแม้ว่าข้อมูลแผนที่ แผนผังควบคุมจะถูกผลิตขึ้นด้วยเทคโนโลยีพื้นฐานดั้งเดิม ผลงานที่ได้ออกมาในรูปกระดาษขนาดใหญ่ แต่การเก็บรักษายังไม่ปลอดภัยเพียงพอต่อการสูญหาย และเสียหาย เป็นการเก็บในลักษณะที่ไม่สนับสนุนการแบ่งปันข้อมูลให้เข้าถึงง่ายและเก็บรักษาได้ง่าย การเบิก-คืน ขึ้นอยู่กับเจ้าหน้าที่เพียงหนึ่งในสำนักงานที่ตั้งอยู่ในภูมิภาค

3. ไม่รองรับการพัฒนาในอนาคต หลักคิด ความเคยชิน ทักษะเฉพาะบุคคล และโครงสร้างระบบพื้นฐานไม่ทันต่อยุคสมัยและการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและกระทบเป็นวงกว้าง รวมทั้งไม่มีความยืดหยุ่นที่จะรองรับการเปลี่ยนแปลงจนอยู่ในสภาพถูกแซงแซงทางปัญญาไม่ตอบสนองการบูรณาการกับหน่วยงานอื่นเพื่อร่วมกันแก้ปัญหาการบุกรุกโบราณสถาน และมีบ่อยครั้งที่กลายเป็นอุปสรรคและปัญหาเสียเอง ส่งผลให้เกิดความล่าช้า

4. ไม่ทันเหตุการณ์ การบริหารจัดการพื้นที่มรดกวัฒนธรรมโดยขาดการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี เป็นระบบงานที่ไม่ซับซ้อน ง่ายต่อการปฏิบัติ เนื่องจากเป็นระบบพื้นฐานในการปฏิบัติงานภาคสนามของสายงานช่างสำรวจ ช่างโยธา และนักโบราณคดี มุ่งเน้นการใช้การบันทึก การเดินทางเข้าแหล่งด้วยชุดปฏิบัติการเดินเท้า ซึ่งหลายกรณีไม่สามารถตรวจพบการบุกรุกทำลายเนื่องจากการอำพราง ปกปิดและเบี่ยงเบนความสนใจเจ้าหน้าที่ การเข้าไปในพื้นที่พิพาทด้วยกำลังเจ้าหน้าที่ไม่กี่นายกับกล้องสำรวจมักไม่ได้รับความร่วมมือและมักเกิดอุปสรรค ทรัพย์สินทางราชการได้รับความเสียหาย ดังนั้นจึงเกิดปัญหาการบุกรุกทำลายอย่างต่อเนื่องเช่นในพื้นที่กรณีศึกษาที่โบราณสถานเขาแดง อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา และในหลาย ๆ แห่ง เกิดปัญหาการบุกรุกสะสม เรื้อรังจนส่งผลให้การแก้ปัญหาที่มีความยุ่งยากเป็นทวีคูณ นอกจากนี้ยังเป็นอุปสรรคต่อการเรียกข้อมูลไปใช้ในการบริหารที่อาจได้ข้อมูลคลาดเคลื่อน ส่งผลให้การตัดสินใจผิดพลาดตามไปด้วย

ผลกระทบ

จากสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้น ก่อให้เกิดผลกระทบความเสียหายได้ ดังต่อไปนี้

1. โบราณสถานถูกบุกรุก ทำลายโดยเจตนาและไม่เจตนา เนื่องจากดูแลได้ไม่ทั่วถึงไม่ทันการณ์
2. การออกเอกสารสิทธิที่ดินแนวเขตโบราณสถาน หรืออยู่ติดต่อกับโบราณสถานจนกลายเป็นชุมชนแออัด ใช้พื้นที่โบราณสถานเป็นพื้นที่ทำกิน และใช้เป็นที่อยู่อาศัย
3. ไม่สามารถพัฒนาฟื้นฟู ศักยภาพเดิมของโบราณสถาน รัฐจึงสูญเสียโอกาสในการใช้ประโยชน์เพื่อการสาธารณะ และเป็นอุปสรรคต่อการสร้างเศรษฐกิจชุมชน

สภาพปัญหาดังกล่าวมาข้างต้นปรากฏกรณีตัวอย่าง ณ โบราณสถานเขาแดงซึ่งถือเป็นแหล่งมรดกวัฒนธรรมที่มีขนาดใหญ่ครอบคลุมพื้นที่กว้างกว่า 3000 ไร่ รายล้อมไปด้วยบ้านเรือนประชาชนอย่างแออัด ข้อมูลทางกายภาพของโบราณสถานเขาแดง อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลาเป็นภูเขาสำคัญอยู่ปลายสุดของคาบสมุทรมหานคร เนื้อที่ประมาณ 4.26 ตารางกิโลเมตร สูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ 195 เมตร การตรวจสอบเมื่อวันที่ 22 มีนาคม 2565 โดยเจ้าหน้าที่สำนักงานธรณีวิทยาเขต 4 พบว่ามีลักษณะทางธรณีวิทยาเป็นภูเขาหินตะกอน จัดอยู่ในหมวดหินยะหา ยุคคาร์บอนิเฟอรัส (359-299 ล้านปี) ในบริเวณที่ถูกไถทำลายมี

ลักษณะเป็นหินตะกอนถูกแปรสภาพเป็นหินชีสต์เนื้อเป็นจุด มีสายแร่ควอร์ตซ์ขนาดเล็กแทรกตัดอยู่ทั่วไป ภูเขาที่มีโครงสร้างทางธรณีวิทยา เช่น แนวแตก ริวขนาน ค่าคุณภาพของหินบริเวณนี้อยู่ในเกณฑ์ที่เลว ง่ายต่อการผุพัง เนื่องจากมีช่องว่างให้น้ำและอากาศผ่านเข้าไปทำปฏิกิริยาทางเคมีได้ง่ายจึงผุพังเร็วกว่าบริเวณอื่น (สำนักศิลปากรที่ 11 สงขลา 2565) อาณาบริเวณเขาแดง เคยเป็นที่ตั้งของเมืองสงขลาเก่ายุคที่สองและสาม เรียกว่าเมืองสงขลาเก่าหัวเขาแดง และเมืองสงขลาฝั่งแหลมสน ดังนั้นจึงปรากฏร่องรอยโบราณสถานกระจายอยู่มากกว่า 30 แห่ง เช่น ป้อมปราการ กำแพงเมือง สถูป วัดวาอาราม เป็นต้น บริเวณที่เป็นจุดสำคัญ ได้แก่ โบราณสถานเขาน้อย มีลักษณะเป็นสถูปมีซุ้มประดับที่ส่วนฐาน เป็นสถาปัตยกรรมแบบอินเดีย มีอายุร่วมสมัย วัฒนธรรมทวารวดีเมื่อ 1400 ปีที่ผ่านมา ส่วนกำแพง กับป้อมปราการจำนวนอย่างน้อย 14 แห่งสร้างโดยสุลต่านโมกอล ในสมัยสมเด็จพระเอกาทศรถ และวัดที่มีโบสถ์สร้างด้วยฝีมือสกุลช่างในสมัยอยุธยาซึ่งทั้งหมด แสดงความเป็นกลุ่มโบราณสถานขนาดใหญ่ที่โดดเด่นที่สุดในคาบสมุทรมลายู

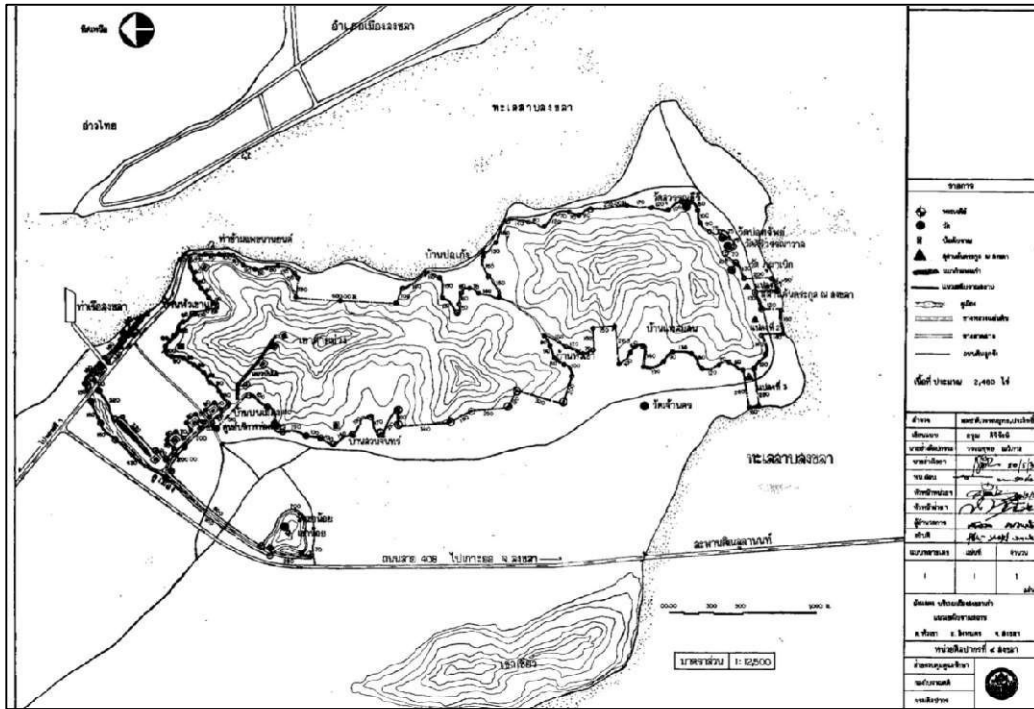
2.1.2.2 แนวโน้มของปัญหาในอนาคต

1. การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และความแปรปรวนส่งผลให้เกิดภัยทางธรรมชาติในรูปแบบที่รุนแรง คาดการณ์ไม่ได้ และเกิดเป็นวงรอบถี่ซ้ำขึ้นกว่าเดิมส่งผลให้โบราณสถานได้รับผลกระทบจากภัยธรรมชาติอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้และเป็นเหตุให้โบราณสถานได้รับความเสียหาย ถูกทำลายได้อย่างรวดเร็ว และมีขอบเขตกว้างขวางรุนแรง ซึ่งกรณีการบุกรุกลักลอบขุดตักหินและดินโบราณสถานเขาแดงส่งผลให้โครงสร้างทางธรณีถูกรบกวน พืชปกคลุมถูกทำลายและหน้าดินทับถมถูกขุดออกไปจนถึงชั้นหินผุซึ่งเมื่อถึงฤดูฝนที่ตกชุกตามธรรมชาติของภาคใต้ทำให้เกิดการชะล้างและน้ำแข็งจนเป็นตัวการในการเร่งปฏิกิริยากระบวนการผุพังของชั้นหินผุให้เสียหายเร็วมากขึ้นและเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงอุณหภูมิระหว่างวันหรือระหว่างฤดูยังส่งผลให้กลายเป็นตัวเร่งกระบวนการผุพังของชั้นหิน

2. ปัญหาการเข้าถึงแหล่ง ปัจจุบันมีโบราณสถาน แหล่งโบราณคดีประเภทถ้ำที่อยู่อาศัยของมนุษย์ก่อนประวัติศาสตร์ซึ่งได้รับการยืนยันจากการเดินสำรวจเข้าไปในเขตที่สูง เทือกเขา มีมากกว่า 600 แหล่ง ส่วนใหญ่พบในเขตภาคใต้และสามจังหวัดชายแดนใต้ จากที่ตั้งของแหล่งที่อยู่ห่างไกลจึงเป็นปัญหาที่มีความรุนแรงขึ้นเป็นลำดับจากการถูกบุกรุกทำลายโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์และเสี่ยงต่อการถูกทำลายจากการประกอบอุตสาหกรรมเหมืองแร่

3. กระบวนการแก้ปัญหาของหน่วยงานในปัจจุบันไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอในการป้องกันและแก้ปัญหาการบุกรุกทำลายและการแผ้วถาง เนื่องจากยังคงใช้วิธีการเดินสำรวจทำผังรังวัดแบบดั้งเดิมเมื่อ พ.ศ. 2535 การสำรวจใช้เวลา งบประมาณและกำลังคนสิ้นเปลือง แต่ได้ผลผลิตงานด้อยทั้งเชิงคุณภาพและปริมาณรวมทั้งไม่สามารถบูรณาการข้อมูลกับหน่วยงานอื่นได้เลย

4. แหล่งโบราณสถานที่กำลังกล่าวถึงนี่ถือเป็นต้นทุนทางวัฒนธรรมที่สามารถเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจได้หลากหลายหากได้รับความเสียหายหรือสิ้นสภาพจนไม่สามารถนำกลับหรือฟื้นฟูขึ้นมาได้ชุมชนจะขาดโอกาสในการพัฒนาเพื่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจอย่างสิ้นเชิง

ภาพที่ 3 แผนที่แสดงเขตโบราณสถานเขาแดง จัดทำขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2534 และยังใช้จนถึงปัจจุบัน

2.2 การกำหนดข้อเสนอเชิงนโยบาย

2.2.1 หลักการและแนวคิด

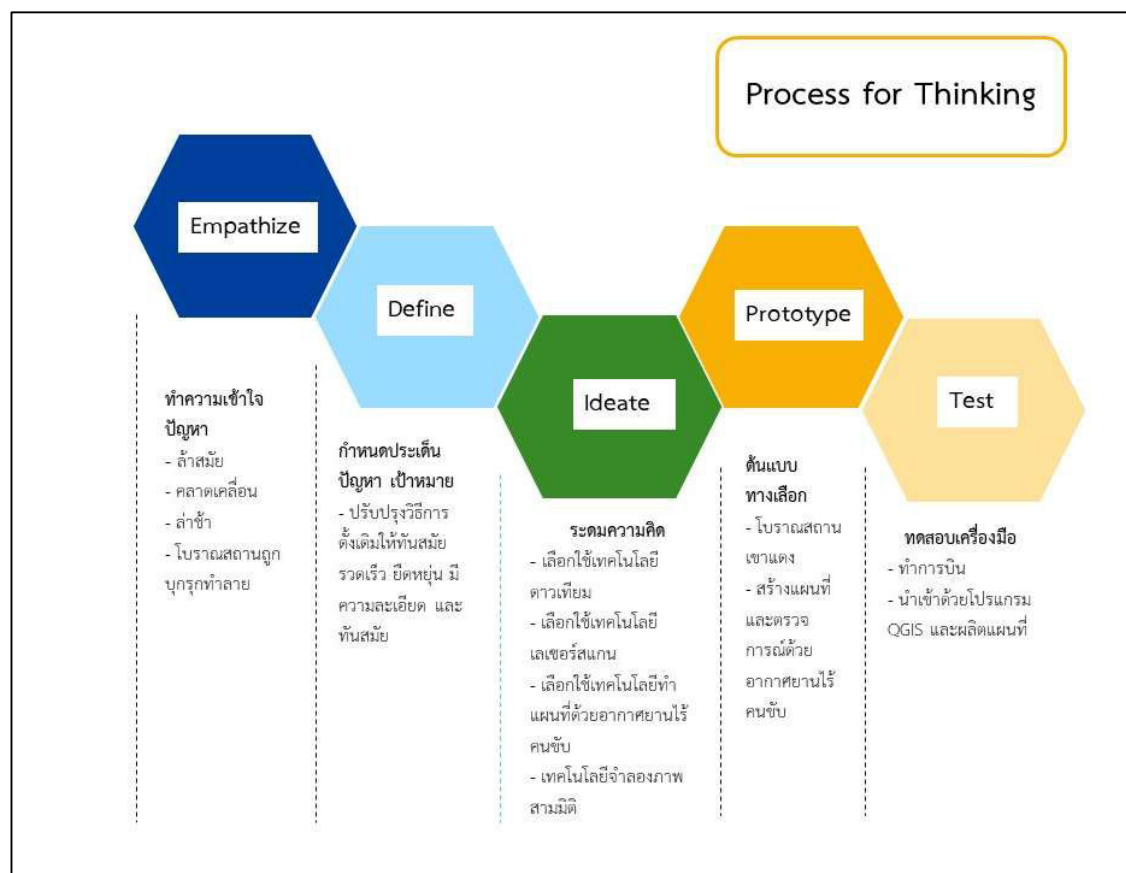
ภาครัฐได้เห็นความสำคัญและภัยจากความรุนแรงของปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ หากปล่อยทิ้งไว้ อาจก่อให้เกิดผลกระทบในทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง อาจก่อให้เกิดความหายนะแก่ชาติ และ/หรือเกิดความเสียหายต่อส่วนรวมได้ จึงได้มีการออกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ พ.ศ. 2535 ลงวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2535 วางแนวทางการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ ซึ่งหมายรวมถึง ที่ป่าสงวนแห่งชาติ ที่สงวนหวงห้ามของรัฐทุกประเภท ที่สาธารณประโยชน์ ที่ราชพัสดุ และที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินทุกประเภท โดยได้กำหนดมาตรการในการป้องกันและแก้ไขเกี่ยวกับปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐไว้ทั้งมาตรการป้องกันและมาตรการแก้ไขปัญหา

พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 เป็นกฎหมายที่กรมศิลปากรซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีภารกิจและอำนาจหน้าที่ในการปกป้องคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมประเภทโบราณสถาน ใช้เป็นหลักในการปกป้อง คุ้มครอง ดูแลรักษา และอนุรักษ์โบราณสถาน โดยไม่มีมาตราใดกำหนดให้มีการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์เพื่อประโยชน์ในการอนุรักษ์โบราณสถานและแหล่งทางประวัติศาสตร์ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่หน่วยงานต้องสรรหาแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการพื้นที่มรดกวัฒนธรรมที่ถูกทำลายด้วยเทคโนโลยีสีเขียวระดับโลกเพื่อให้สามารถปรับปรุงแผนที่แสดงเขตโบราณสถานให้มีความแม่นยำ ตรวจสอบได้รวดเร็วถูกต้องและสามารถสนับสนุนภารกิจการเฝ้าระวังได้อย่างมี

ประสิทธิภาพตามข้อมูลจากตาราง ตามแนวคิด “Change & Design Thinking for Progress” ซึ่งกระบวนการวิธีใหม่จำเป็นต้องตอบโจทย์หลากหลาย รองรับการปรับปรุง ใช้งบประมาณคุ้มค่า ประหยัด สามารถดำเนินการได้รวดเร็ว และมีความแม่นยำสูงเพื่ออำนวยความสะดวกต่อประชาชนและพื้นที่มรดกวัฒนธรรม ตามตารางดังนี้

ลด	เพิ่ม
ลดระยะเวลาในการเดินสำรวจภาคสนาม	เพิ่มความปลอดภัย
ลดกำลังคนและระยะเวลาการปฏิบัติงาน	มีความละเอียดแม่นยำสูงขึ้น
งบประมาณลดลง	มาตรฐานที่สูงขึ้น
	การปรับแก้ เพิ่มเติมสะดวกรวดเร็ว

ตารางที่ 1 แสดงคุณลักษณะผลประโยชน์จากการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี

ภาพที่ 4 ขั้นตอน Design Thinking

2.2.1.1 Process for Thinking มีรายละเอียดคำอธิบายตามขั้นตอน ดังนี้

1. **Empathize** ทำความเข้าใจปัญหาและข้อโต้แย้งซึ่งเป็นจุดที่ต้องปรับปรุงการดำเนินงาน เป็นปัญหาจากความลำเอียงของทัศนคติระบบความคิด เทคนิควิธีการปฏิบัติงานที่เน้นทักษะเฉพาะตัว ทัศนคติปฏิเสธการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี มุ่งเน้นการทุ่มเทแรงกายส่งผลให้โอกาสที่จะเกิดความคลาดเคลื่อนล่าช้ามีสูง และโบราณสถานถูกบุกรุกทำลายโดยไม่สามารถตรวจพบได้ทันเหตุการณ์
2. **Define** ได้กำหนดประเด็นปัญหา เป้าหมาย ปรับปรุงวิธีการดั้งเดิมให้ทันสมัย รวดเร็ว ยืดหยุ่น มีความละเอียด และทันสมัยตามความต้องการจากตารางข้างต้น
3. **Ideate** ดำเนินการระดมความคิด หามุมมอง ปัญหา ทางแก้โดยมีทางเลือกในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม เช่น เทคโนโลยีดาวเทียม เทคโนโลยีเลเซอร์สแกน เทคโนโลยีทำแผนที่ด้วยอากาศยานไร้คนขับ เทคโนโลยีจำลองภาพสามมิติ เพื่อแก้ไขปัญหาลดได้อย่างมีประสิทธิภาพ
4. **Prototype** สร้างต้นแบบทางเลือกโบราณสถานเขาแดง โดยการสร้างแผนที่และตรวจการณด้วยอากาศยานไร้คนขับ
5. **Test** ทดสอบเครื่องมือแก้ปัญห การการบิน นำเข้าด้วยโปรแกรม QGIS และผลิตแผนที่

2.2.1.2 เทคโนโลยีระยะไกล (Remote Sensing Technology) หรือเทคโนโลยีการสำรวจระยะไกล สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล (<https://www.depa.or.th/th/article-view/remote-sensing-2021090>) นิยามว่าเป็นเทคโนโลยีที่ใช้คลื่นแสงในช่วงความยาวคลื่นต่างๆ และคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้า เป็นสื่อในการได้มาซึ่งข้อมูล โดยส่วนใหญ่อยู่ในรูปของภาพถ่ายทางอากาศ หรือภาพถ่ายดาวเทียม หลังจากนั้นข้อมูลจะถูกนำมาจำแนก และวิเคราะห์ เพื่อให้เข้าใจถึงวัตถุและสภาพแวดล้อมต่างๆ โดยทั่วไปเทคโนโลยีการสำรวจข้อมูลจากระยะไกล หรือ Remote sensing จะประกอบด้วย 2 กระบวนการหลัก คือ

1. การรับข้อมูล (Data Acquisition) เริ่มตั้งแต่พลังงานแม่เหล็กไฟฟ้าจากแหล่งกำเนิดพลังงาน เช่น ดวงอาทิตย์ เคลื่อนที่ผ่านชั้นบรรยากาศ เกิดปฏิสัมพันธ์กับวัตถุบนพื้นผิวโลก สะท้อนเข้าสู่เครื่องวัด หรือยานสำรวจ (Platform) ที่โคจรผ่านวัตถุนั้นๆ จากนั้นยานสำรวจจะทำหน้าที่บันทึกข้อมูลของวัตถุหรือปรากฏการณ์บนพื้นผิวโลก และแปลงข้อมูลเป็นสัญญาณอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อส่งไปยังสถานีรับภาคพื้นดิน (Receiving Station) โดยข้อมูลเหล่านั้น จะถูกประมวลผลแปลงเป็นข้อมูลเชิง อนุมาณ (Analog Data) หรือข้อมูลเชิงตัวเลข (Digital Data) เพื่อจะนำไปวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analysis) ต่อไป
2. การวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analysis) มี 2 วิธี ดังนี้
 - 2.1 การวิเคราะห์ด้วยสายตา (Visual Analysis) ให้ผลข้อมูลออกมาในเชิงคุณภาพ (Qualitative) ไม่สามารถ วัดออกมาเป็นค่าตัวเลขได้แน่นอน

2.2 การวิเคราะห์ด้วยคอมพิวเตอร์ (Digital Analysis) ให้ผลข้อมูลในเชิงปริมาณ (Quantitative) ที่สามารถแสดงผลการวิเคราะห์ออกมาเป็นค่าตัวเลขได้

2.2.2 วิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการจัดทำข้อเสนอ

ภาพที่ 5 แผนที่แสดงโบราณสถานเขาแดง ผลิตขึ้นจากอากาศยานไร้คนขับ

บริเวณโบราณสถานเขาแดง เป็นที่ตั้งเมืองสงขลาในสมัยปลายรัชกาลสมเด็จพระเอกาทศรถ ปรากฏกำแพงป้อมปราการที่ก่อด้วยหินสอปูน จำนวนอย่างน้อย 14 แห่ง มีลักษณะเป็นป้อมขนาดกลางรูปสี่เหลี่ยม มีช่องทางเข้าหรือบันไดอยู่ทางด้านในหรือด้านข้าง ส่วนบนทำเป็นเชิงเทิน มีช่องมองสลัปแบบรูปสี่เหลี่ยมอยู่โดยรอบ ด้านนอกมีเสาครีบบั้ยันเพื่อเสริมความมั่นคงของโครงสร้าง และป้องกันแรงกระแทกจากการยิงของปืนใหญ่

กรมศิลปากรประกาศขึ้นทะเบียนโบราณสถานป้อมเมืองสงขลาเก่า ในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 52 ตอนที่ 75 วันที่ 8 มีนาคม 2478 หน้า 3714 และประกาศเป็นส่วนหนึ่งของโบราณสถานบริเวณเมือง

สงขลาเก่า ในราชกิจจานุเบกษาเล่ม 109 ตอนที่ 119 วันที่ 17 กันยายน 2535 หน้า 10190 พื้นที่โบราณสถาน ประมาณ 2,460 ไร่

สมลักษณ์ บุญรงค์ (2552) ได้ศึกษาการเปลี่ยนแปลงเชิงพื้นที่ของเมืองสงขลาหัวเขาแดง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2510-2550 พบว่า ปี พ.ศ. 2510 ชุมชนมีลักษณะเป็นชุมชนชาวประมงขนาดเล็กตั้งถิ่นฐานเกาะกลุ่มหนาแน่นบริเวณพื้นที่ตอนใต้ของทะเลสาบสงขลา แหล่งโบราณสถานได้กระจายตัวอยู่ในพื้นที่เกษตรกรรม ต่อมา ปี พ.ศ. 2532 หลังการก่อสร้างสะพานติณสูลานนท์ประกอบกับการก่อสร้างท่าเรือน้ำลึกจังหวัดสงขลา เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพอย่างรวดเร็ว พื้นที่โบราณสถานถูกบุกรุกอย่างรุนแรง ซึ่งการศึกษาพบข้อมูลชัดเจนว่าในปี พ.ศ. 2510 มวลอาคารมีจำนวน 56,080 ตร.ม. เป็นจำนวนอาคาร 721 หลัง เกาะกลุ่มหนาแน่นบริเวณตอนใต้ ต่อมาในปี พ.ศ. 2550 มวลอาคารเพิ่มสูงเป็น 311,420 ตร.ม. เกาะกลุ่มเป็นกลุ่มหนาแน่นลักษณะชุมชนแออัดในขณะที่พื้นที่ป่าไม้และพื้นที่โบราณสถานลดลงอย่างต่อเนื่อง ซึ่งการศึกษาพบว่าเมื่อ พ.ศ. 2510 เขาแดงมีพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นป่าไม้คิดเป็น 2,652 ไร่ ย่านพักอาศัยชุมชนมีขนาดพื้นที่ 382 ไร่ แต่หลังจากชุมชนขยายตัวในปี พ.ศ. 2531 พื้นที่อยู่อาศัยเพิ่มเป็น 646 ไร่ และมีการประกอบธุรกิจลักลอบขุดลูกรังจนทำให้ภูเขาหัวแห้วผิวดินรกร้าง การรุกรานเข้าไปในเขตโบราณสถานและเขตป่าไม้ส่งผลให้มีขนาดพื้นที่ลดลงเหลือ 2,124 ไร่ ในปีพ.ศ. 2550

รายละเอียดความเสียหายและการดำเนินคดี

การลักลอบบุกรุกทำลายโบราณสถานเขาแดง-เขาน้อยในเขตเมืองสงขลาเก่า เป็นปัญหา ยืดเยื้อมาเกือบ 30 ปี มีคดีความที่นำขึ้นศาลอย่างน้อย 10 คดี มีจำนวน 2 คดีที่ศาลพิพากษาจำคุกแต่รอลง อาญา อัยการไม่สั่งคดีจำนวน 2 คดี อีก 6 คดีไม่มีรายละเอียด และมักใช้ตัวแทนมารับความผิด ในปี พ.ศ. 2565 สำนักศิลปากรที่ 11 สงขลา แจ้งความดำเนินคดีทั้งสิ้น 4 คดี และมี 3 คดีที่มีประเด็นความเสียหายที่ต้องนำเสนอ คือ คดีที่ 81, 82, 154/2565 ซึ่งทั้งสามสำนวนมีพฤติกรรมคล้ายกัน คือ ขุดไถภูเขาซึ่งเป็น โบราณสถานแต่ลักลอบดำเนินการต่างพื้นที่

การบริหารสถานการณ์

จากการบริหารสถานการณ์ที่ผ่านมา จังหวัดสงขลาดำเนินการแต่งตั้งคณะทำงาน จำนวน 2 คณะเพื่อแก้ไขปัญหาการบุกรุก โบราณสถานเขาน้อย-เขาแดง ได้แก่

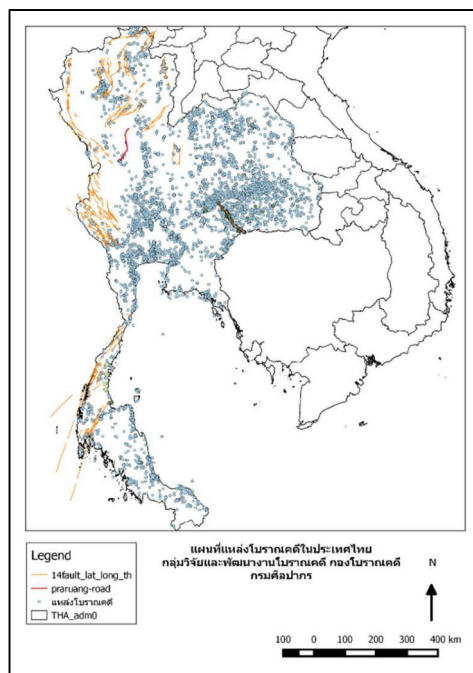
1) คำสั่งจังหวัดสงขลาที่ 1365/2565 แต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบความเสียหาย และประเมินราคา กรณีบุกรุกโบราณสถานบริเวณเมือง สงขลาเก่าและโบราณสถานภูเขาน้อย ตำบลหัวเขา อำเภอ สิงหนคร จังหวัดสงขลา โดยมี รองผู้ว่าราชการ จังหวัดสงขลา เป็นประธาน มีกรรมการจากส่วนราชการ และ นักวิชาการ รวม 14 ท่าน โดยมีสำนักศิลปากรที่ 11 สงขลา เป็นฝ่ายเลขานุการ โดยให้มีอำนาจหน้าที่ในการ ตรวจสอบข้อเท็จจริง สำรองความเสียหายจากการบุกรุก เสนอแนะแนวทาง วิธีการลดผลกระทบ และแนวทางการอนุรักษ์ฟื้นฟู สภาพพื้นที่ และประเมินราคาค่าเสียหายที่เกิดขึ้น

2) คำสั่งจังหวัดสงขลาที่ 1398/2565 แต่งตั้งคณะทำงานติดตามการแก้ไขปัญหาการบุกรุก พื้นที่โบราณสถานเมืองเก่าสงขลา โดยมี รองผู้ว่า ราชการจังหวัดสงขลาเป็นประธานคณะทำงาน มีคณะทำงาน จากส่วนราชการ และ ภาคประชาชน รวม 11 ท่าน โดยสำนักศิลปากรที่ 11 สงขลา และสำนักงานจังหวัด

สงขลา เป็นคณะทำงาน และเลขานุการร่วมโดยให้อำนาจหน้าที่ในการติดตามข้อเท็จจริงและความคืบหน้าคดี รวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องทั้งหมด อาทิ เรื่องร้องเรียน แนวทางการพัฒนา การแก้ไขปัญหา และแนวทางการพัฒนา โบราณสถานเมืองเก่า เพื่อประชาสัมพันธ์ให้สาธารณชนได้รับทราบ

ในการนี้ สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดสงขลา ได้มีหนังสือที่ สข 0034(4)/732 ลงวันที่ 19 เมษายน 2565 แจ้งผลการวิเคราะห์ตัวอย่างหินที่เก็บจากที่เกิดเหตุบริเวณบ่อดินเขาน้อย คดีที่ 154 เป็นหินอุตสาหกรรม การชดเชยต้องเป็นไปตาม พรบ.แร่ พ.ศ.2560 (สำนักศิลปากรที่ 11 สงขลา 2565)

กรณีที่เกิดที่โบราณสถานเขาแดง อ.สิงหนคร จ.สงขลา ได้พบว่าปัญหาการบุกรุกที่สงวนหวงห้ามเกิดจากผู้ประกอบการซึ่งมีทุนและเครื่องจักรพร้อมสามารถก่อเหตุได้รวดเร็วและเกิดความเสียหายเป็นอาณาบริเวณกว้างขวาง มีการป้องกันอำพรางการตรวจของเจ้าพนักงานอย่างดี ซึ่งแตกต่างจากหลักคิดและมาตรการของภาครัฐที่มุ่งแก้ปัญหามวลชนที่ขาดแคลน ดังนั้นการเกิดเหตุลักษณะเดียวกันนี้จึงคาดการณ์ได้ว่าสามารถเกิดเหตุเมื่อใดก็ได้ในขณะที่โบราณสถานทั้งที่อยู่ในเขตเมืองและที่อยู่ในท้องที่ห่างไกลก็มีโอกาสได้รับผลกระทบ

ภาพที่ 6 แผนที่แสดงตำแหน่งโบราณสถานในประเทศไทย (ที่มา: ผู้ศึกษาจัดทำ)

	กรุงเทพมหานคร	ภูมิภาค	รวม
โบราณสถานไม่ขึ้นทะเบียน	344	6,912	8,824
โบราณสถานขึ้นทะเบียน	191	1,912	2,103

ตารางที่ 2 แสดงจำนวนและสถานะโบราณสถานในประเทศไทย

จากแผนที่แสดงตำแหน่งแหล่งโบราณคดีในประเทศไทย และตามตารางควบคุมจำนวนและสถานะโบราณสถานของชาติ บ่งชี้ว่าประเทศไทยมีโบราณสถานที่ไม่ขึ้นทะเบียนมากกว่า 8,000 แหล่ง และมีโบราณสถานขึ้นทะเบียนแล้วมากกว่า 2,000 แหล่ง เป็นที่น่ากังวลว่าสถานการณ์การบุกรุกโบราณสถานสามารถเกิดขึ้นได้แม้แต่กับโบราณสถานประเภทขึ้นทะเบียนซึ่งได้รับการดูแลอย่างเข้มงวด มีอัตราโทษสูง เช่น กรณีโบราณสถานเขาแดง ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งยวดที่ต้องเร่งรัดการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการเพื่อปกป้องโบราณสถานตามแนวทาง ดังต่อไปนี้

2.2.3 แนวทางในการแก้ปัญหา

ข้อเสนอแนวทางแก้ปัญหามีดังต่อไปนี้

2.2.3.1 ข้อเสนอเชิงนโยบายในการแก้ไขปัญหา

1. ใช้เทคโนโลยีสี่ระยะไกลเพื่อสำรวจ เฝ้าระวัง

การใช้เทคโนโลยีสี่ระยะไกล ประเภทดาวเทียมอากาศยานไร้คนขับเพื่อเป็นแนวทางป้องกันการบุกรุกทำลายในอดีต การวิจัยทางโบราณคดีหรือการวิจัยเชิงพื้นที่มักประยุกต์ใช้ข้อมูลสารสนเทศภูมิศาสตร์ เทคโนโลยีสี่ระยะไกล/GIS จากเซนเซอร์ดาวเทียมประเภทต่าง ๆ แต่ในปัจจุบันด้วยเทคโนโลยีที่ก้าวหน้าและการบูรณาการนวัตกรรมแต่ละชนิดส่งผลให้การตรวจจับ การสังเกตการณ์ การเฝ้าระวัง การบันทึกภาพนิ่ง/ภาพเคลื่อนไหวตลอดจนการสำรวจผลิตแผนที่จากอากาศยานไร้คนขับเป็นเครื่องมือที่สามารถนำมาใช้แก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ภายใต้ข้อจำกัดของหน่วยงานที่มีกำลังคนน้อยงบประมาณจำกัด การศึกษาภาคสนามมีความเสี่ยงจากภัยคุกคาม หมุดหลักเขตถูกทำลาย แผนที่เขตพื้นที่หวงห้ามล้ำสมัยไม่สามารถนำเข้าไปเป็นข้อมูลเชิงเลข แต่มีความจำเป็นต้องกำหนดวิธีเพื่อให้ได้ข้อมูล

1. แผนที่เชิงเลขของโบราณสถานเขาแดง เนื้อที่ ๖ ตารางกิโลเมตร
2. ข้อมูลการส่องกราดภูมิประเทศเพื่อตรวจสอบบริเวณที่ได้รับความเสียหาย
3. เส้นแนวเขตโบราณสถาน
4. ฐานข้อมูลและข้อมูล GIS ที่จำเป็น เช่น ข้อมูลรูปที่ดินกรรมสิทธิ์ ถนน เส้นชั้นความสูง

วัตถุประสงค์การใช้นวัตกรรม

1. เพื่อดำเนินการสำรวจความสูงภูมิประเทศ จัดทำข้อมูล DTM, Contour line, และแผนที่ภาพถ่ายทางอากาศ สำหรับเป็นข้อมูลโครงสร้างพื้นฐานสำหรับแหล่งโบราณสถานพื้นที่โบราณสถานเขาแดง อ.สิงหนคร จ.สงขลา
2. เพื่อสำรวจและจำแนกรายละเอียดแหล่งโบราณสถานพื้นที่เขาแดงโดยใช้เทคโนโลยีการสำรวจโดยอากาศยานซึ่งไม่มีนักบิน (UAV) มาช่วยในการค้นหาตำแหน่ง พิกัด รูปร่าง หรือร่องรอยทางประวัติศาสตร์ การใช้ประโยชน์ในพื้นที่โบราณสถาน และจัดทำเป็นข้อมูลภูมิสารสนเทศ

2 การบูรณาการข้อมูลภูมิสารสนเทศ

คุณลักษณะเทคนิคการสำรวจ ระบบพื้นฐานอ้างอิงและระบบพิกัด จะเป็นพื้นฐานในการบูรณาการข้อมูลภูมิสารสนเทศระหว่างหน่วยงาน เช่น กรมที่ดิน กรมธนารักษ์ กรมป่าไม้ ซึ่งการประชุมคณะรัฐมนตรี (ครม.) เมื่อวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2565 เห็นชอบผลดำเนินการปรับปรุงแผนที่แนวเขตที่ดินของรัฐแบบบูรณาการ มาตรฐาน 1 : 4000 (One Map) และรับรองเส้นแนวเขตที่ดินของรัฐ กลุ่มจังหวัดที่ 1 จำนวน 11 จังหวัด ประกอบด้วย จังหวัดนนทบุรี นครปฐม อ่างทอง สิงห์บุรี สมุทรสงคราม กรุงเทพมหานคร สมุทรปราการ ปทุมธานี พระนครศรีอยุธยา สมุทรสาคร และสุพรรณบุรี (จากทั้งหมด 7 กลุ่มจังหวัด กลุ่มละ 11 จังหวัด) ตามที่สำนักงานคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ (สคทช.) เสนอ เพื่อแก้ไขปัญหาที่ดินทับซ้อนของหน่วยงานรัฐประกอบด้วย 9 หน่วยงาน ได้แก่ 1) กรมป่าไม้ 2) กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช 3) กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง 4) กรมพัฒนาที่ดิน 5) กรมธนารักษ์ 6) กรมที่ดิน 7) กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ 8) กรมส่งเสริมสหกรณ์ และ 9) สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ซึ่งแต่ละหน่วยงานมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องหลายฉบับและใช้มาตรฐานในแผนที่แนบท้ายกฎหมายแตกต่างกัน จึงเป็นเหตุให้เกิดพื้นที่ทับซ้อนกันระหว่างหน่วยงานของรัฐ โดยมีพื้นที่รวม 542.35 ล้านไร่ มากกว่าพื้นที่ประเทศไทยที่มีประมาณ 320.7 ไร่ (<https://www.thaigov.go.th/news/contents/details/51412>)

3. การเพิ่มประสิทธิภาพจากกระบวนการประชาชน

จากกรณีศึกษาในการดำเนินการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสื่อระยะไกลเข้ามาประยุกต์ใช้ต่อปัญหาที่โบราณสถานเขาแดง จนสามารถแสดงให้เห็นภาพรายละเอียดทั้งหมดของโบราณสถานที่ชัดเจน ทั้งรูปลักษณะ สันฐาน ร่องรอยการลักลอบขุดทำลายเป็นรูปแผนที่ที่สามารถสื่อสารให้เห็นชัดเจนด้วยการมองครั้งเดียวจนเข้าใจได้ง่ายส่งผลให้ประชาชนตกตะลึงถึงขอบเขตความเสียหายร้ายแรงที่เกิดขึ้นกับทรัพย์สินทางวัฒนธรรมของตน อันเป็นปัจจัยเร่งให้เกิดกระแสการอนุรักษ์และเรียกร้องให้ภาครัฐเร่งเข้าดำเนินการแก้ไขอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน การนำเสนอข่าวสารได้หยิบยกภาพถ่ายจากอากาศยานไร้คนขับ ภาพจำลองสามมิติที่แสดงให้เห็นภาพโดยรวมของความยิ่งใหญ่ของโบราณสถานเผยแพร่ออกไปตามสื่อต่าง ๆ จนมีการก่อตั้งกลุ่มบุคคลคอยติดตาม ทวงถามความก้าวหน้าในการดำเนินคดีกับผู้ต้องหา การใช้มาตรการเข้าฟื้นฟูโบราณสถานอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอผ่านสื่อสาธารณะ ผ่านเวทีประชาชนที่มีการจัดขึ้นและเรียกร้องผ่านการแสดงดนตรีและบทกวี ดังนั้นจึงสมมุติฐานได้ว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการได้รับความร่วมมือจากภาคประชาชนคือ การนำเสนอข้อเท็จจริงของปัญหาให้เข้าใจอย่างชัดเจนและการดำเนินการภารกิจของหน่วยงานอย่างตรงไปตรงมา

2.2.3.2 แผนการขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติ

	แผนปฏิบัติการระยะเร่งด่วน	ไตรมาส				แผนปฏิบัติงานระยะ 1-3 ปี	ปี		
		1	2	3	4		1	2	3
1	การพัฒนา ToR ในการจัดหาผู้เชี่ยวชาญทางเทคนิค					1. จัดหาครุภัณฑ์			
2	การประชุมผู้บริหาร ตามกระบวนการมีส่วนร่วม					2. พัฒนาบุคลากร			
3	ร่างหลักสูตรอบรมบุคลากรด้านการจัดการข้อมูลดิจิทัล					3. สำรวจ วิเคราะห์ข้อมูลแหล่งเป้าหมาย			
4	จัดการอบรมบุคลากร					4. ประมวลผลข้อมูลดิจิทัล ด้านภูมิสารสนเทศ			
5	จัดทำแผนจัดหาครุภัณฑ์								

ตารางที่ 3 แผนการขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติ

แผนการขับเคลื่อนการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการพื้นที่มรดกวัฒนธรรมที่ถูกทำลายด้วยเทคโนโลยีสี่ระยะไกลไปสู่การปฏิบัติมีหลักการพื้นฐาน 3 ประการ คือ 1. การพัฒนาคุณภาพระบบบริหารให้เกิดกระบวนการที่สอดคล้องอย่างเป็นระบบ สะท้อนห่วงโซ่คุณค่าได้อย่างคุ้มค่าเป็นรูปธรรม 2. มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์การผสมผสานเทคโนโลยีหลากหลายรูปแบบเพื่อผลักดันให้ภารกิจตอบสนององวิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์ 3. ดำเนินการโดยอาศัยการมีส่วนร่วมจากภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง โดยการจัดทำแผนได้ศึกษาจากกรณีต้นแบบจากการบูรณาการหลายโบราณสถานเขาแดง อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา ซึ่งดำเนินการทบทวนขั้นตอนและกำหนดพื้นที่เป้าหมายสำคัญเร่งด่วนที่มีความเสี่ยงจากภัยคุกคามทางธรรมชาติและจากมนุษย์ในระดับรุนแรงได้แก่ กลุ่มแหล่งโบราณคดีในเขตพื้นที่สูงในภาคใต้ของประเทศไทยซึ่งมีจำนวนนับร้อยแห่งและกำลังได้รับผลกระทบจากการกำหนดพื้นที่แหล่งแร่เพื่ออุตสาหกรรมเหมืองแร่ จึงทำการกำหนดแผนการขับเคลื่อนเป็น 2 ลักษณะ คือ

1. แผนปฏิบัติการระยะเร่งด่วน มีเป้าหมายหลักในการเตรียมความพร้อมภายในองค์กรในระยะเวลา 1 ปี เพื่อให้การขับเคลื่อนแผนบรรลุผลสัมฤทธิ์โดยการเตรียมความพร้อมในการกำหนดเป้าหมายร่วมกัน การพัฒนาทักษะบุคลากร การพัฒนาเครื่องมือเพื่อให้มีผลในทางปฏิบัติไปพร้อมกันโดยจัดทำรายละเอียดข้อกำหนดเพื่อสรรหาภาคเอกชนที่มีความเชี่ยวชาญ มีอาชีพในด้านนี้เป็นผู้ดำเนินการ อย่างไรก็ตามได้กำหนดให้แผนพัฒนาบุคลากรเป็นกิจกรรมที่ต้องจัดต่อเนื่อง

2. แผนปฏิบัติการระยะ 1-3 ปี มีเป้าหมายหลักในการขับเคลื่อนการปฏิบัติตามแผนงาน กิจกรรมที่กำหนดในระยะ 3 ปี ได้แก่การจัดหาครุภัณฑ์ตามรายการข้อกำหนดและประเภทเทคโนโลยีที่เหมาะสม คู่ขนานไปกับการพัฒนาบุคลากรที่มีการจัดการอบรมอย่างต่อเนื่องเพื่อเพิ่มทักษะความชำนาญในการวิเคราะห์ ประมวลผลข้อมูลเชิงเลข และความชำนาญในการใช้เครื่องมือเพื่อปฏิบัติงานกิจกรรมการสำรวจวิเคราะห์และประมวลผลโดยต้องสามารถลดการพึ่งพาภาคเอกชนได้ในระยะยาว

2.2.4 ปัจจัยที่อาจมีผลกระทบต่อความสำเร็จ

การขับเคลื่อนให้กรมศิลปากรเป็นกลไกในการขับเคลื่อนนโยบายเพิ่มมูลค่าด้วยทุนทางวัฒนธรรม ประเภทโบราณสถานด้วยหลักการอนุรักษ์ให้แหล่งทุนเหล่านี้อยู่ในสภาพมั่นคง สมบูรณ์จำเป็นต้องขับเคลื่อนองค์กรให้มีสมรรถนะสูง แม่นยำ ยืดหยุ่น ด้วยการนำเทคโนโลยีที่มีความคล่องตัว มีค่าใช้จ่ายต่ำ แม่นยำสูงเข้ามา มีบทบาทในการดำเนินการกิจ สามารถจัดการระบบข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตรวจสอบได้และบูรณาการข้อมูลกับหน่วยงานอื่นมีปัจจัยผลกระทบต่อความสำเร็จของการดำเนินงานและแนวทางบริหารจัดการให้เป็นรูปธรรม ดังนี้

1. การกำหนดนโยบายหน่วยงานไม่มีความแน่นอน ยังไม่ตระหนักถึงปัญหาและไม่สามารถคาดการณ์ผลกระทบในระยะยาว ด้วยข้อจำกัดของระบบงานปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับเจ้าหน้าที่ทุกระดับจนถึงผู้บริหาร หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและประชาชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเป็นผลกระทบความเสียหายในวงกว้างจำเป็นต้องจัดทำแผนระยะสั้นเพื่อทดลองนำร่องให้เห็นผลงานเป็นรูปธรรมและให้ผู้เกี่ยวข้องเตรียมการรองรับแผนปฏิบัติการในระยะยาวต่อไป

2. ไม่มีกลไกเฉพาะปฏิบัติตามภารกิจ การขาดแคลนบุคลากรผู้มีทักษะเฉพาะเป็นปัจจัยที่มีผลกระทบอย่างชัดเจน ความถนัดของบุคลากรที่เป็นเจ้าหน้าที่ประจำไม่สามารถขับเคลื่อนภารกิจได้ จึงจำเป็นต้องกำหนดหลักสูตรการอบรม และจัดการอบรมเพื่อพัฒนาทักษะ ความรู้ ความสามารถของบุคลากรภาครัฐให้สามารถปรับตัวและรองรับการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีควบคู่ไปกับการว่าจ้างภาคเอกชนที่มีอาชีพเฉพาะที่เกี่ยวข้อง

3. ไม่ได้รับจัดสรรงบประมาณ กรมศิลปากรยังไม่บรรลุในการจัดทำแผนงบประมาณเพื่อพัฒนาและประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสี่ระยะไกล แต่ด้วยค่าใช้จ่ายในการดำเนินการด้วยเทคโนโลยีนี้อยู่ในระดับเพียงพอที่จะสามารถบริหารจัดการด้วยงบประมาณของกรมศิลปากรเอง

2.3 ภาวะผู้นำเพื่อการขับเคลื่อนข้อเสนอ

การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการพื้นที่มรดกวัฒนธรรมที่ถูกทำลายด้วยเทคโนโลยีสี่ระยะไกล: ถอดบทเรียนจากกรณีต้นแบบการบูรณาการโบราณสถานเขาแดง อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา ได้รับการขับเคลื่อนข้อเสนอไปสู่การปฏิบัติให้สำเร็จ ด้วยคุณสมบัติ ดังนี้

- 1. ความสามารถและทักษะดิจิทัล** ในการมองเห็นประโยชน์ของเทคโนโลยี สามารถปรับประยุกต์รูปแบบวิธีการทำงานดั้งเดิมไปสู่ระบบเชิงเลขให้การปฏิบัติงานมีความปลอดภัย ประหยัด รวดเร็ว แม่นยำ เชื่อมโยงกับหน่วยงานอื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- 2. ทักษะการสื่อสารโน้มน้าว** รับและส่งข้อมูลได้อย่างเหมาะสม ทั้งการเขียน การพูด การรวบรวม วิเคราะห์ ประมวลผลประเด็นเพื่อสรุปนำเสนอให้ผู้ฟังสามารถเข้าใจได้ตรงกับเจตนาที่จะถ่ายทอดความคิดและเป้าประสงค์
- 3. การกำหนดวิสัยทัศน์และกลยุทธ์** ความสามารถในการเข้าใจบทบาทหน้าที่และภารกิจที่จะตอบสนองยุทธศาสตร์ระดับต่าง ๆ และความต้องการของประชาชน

3. แผนพัฒนาตนเอง

(ข้อมูลส่วนบุคคลไม่เผยแพร่)

บรรณานุกรม

ทรัพยากรธรณี, กรม. การจำแนกเขตเพื่อการจัดการด้านธรณีวิทยาและทรัพยากรธรณีจังหวัดสงขลา.
อมรินทร์พริ้นท์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง: กรุงเทพฯ, 2557.

สมลักษณ์ บุญณรงค์, “การเปลี่ยนแปลงเชิงพื้นที่ของเมืองสงขลาหัวเขาแดง จังหวัดสงขลา”. วารสารวิชาการ.
พระจอมเกล้าพระนครเหนือ, ปีที่ 19} ฉบับที่ 3 ก.ย. - ธ.ค. 2552.

สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, รายงานการจัดทำบัญชีประชาชาติด้านการท่องเที่ยวฉบับ
สมบูรณ์, โครงการพัฒนาระบบและจัดทำบัญชีประชาชาติด้านการท่องเที่ยว ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558

สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, รายงานการจัดทำบัญชีประชาชาติด้านการท่องเที่ยวฉบับ
สมบูรณ์, โครงการพัฒนาระบบและจัดทำบัญชีประชาชาติด้านการท่องเที่ยว ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2559

สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, รายงานการจัดทำบัญชีประชาชาติด้านการท่องเที่ยวฉบับ
สมบูรณ์, โครงการพัฒนาระบบและจัดทำบัญชีประชาชาติด้านการท่องเที่ยว ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560

สำนักศิลปากรที่ 11 สงขลา, เอกสารประกอบการชี้แจงต่อคณะกรรมการการกฎหมาย การยุติธรรมและ
สิทธิมนุษยชน กรณี: บุกรุกพื้นที่โบราณสถานบริเวณเมืองสงขลาเก่า อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา. เอกสาร
อัดสำเนา 2565.

ประวัติผู้เขียนเอกสารรายงานการศึกษาส่วนบุคคล

ชื่อ - สกุล นายพงศ์ธันว์ ลำภาเงิน

ประวัติการศึกษา

ปริญญาตรี ศิลปศาสตรบัณฑิต (โบราณคดี) ปีที่สำเร็จการศึกษา พ.ศ. 2534

ปริญญาโท ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (โบราณคดีสมัยก่อนประวัติศาสตร์) ปีที่สำเร็จการศึกษา พ.ศ. 2543

ประสบการณ์การรับราชการ

ประวัติการรับราชการ

1 พฤษภาคม 2540	นักโบราณคดี 3	สำนักงานโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติที่ 9 นครราชสีมา
1 พฤษภาคม 2542	นักโบราณคดี 4	สำนักงานโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติที่ 9 นครราชสีมา
1 พฤศจิกายน 2543	นักโบราณคดี 4	สำนักงานโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติที่ 11 นครศรีธรรมราช
1 เมษายน 2545	นักโบราณคดี 5	หัวหน้ากลุ่มโบราณคดี สำนักงานโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติที่ 11 นครศรีธรรมราช
30 กรกฎาคม 2547	นักโบราณคดี 6	ว. หัวหน้ากลุ่มโบราณคดี สำนักงานศิลปากรที่ 14 นครศรีธรรมราช
11 พฤษภาคม 2550	นักโบราณคดี 7	ว. หัวหน้ากลุ่มโบราณคดี สำนักงานศิลปากรที่ 14 นครศรีธรรมราช
25 พฤษภาคม 2555		หัวหน้าอุทยานประวัติศาสตร์ศรีเทพ เพชรบูรณ์
1 มิถุนายน 2558		นักโบราณคดีชำนาญการ กองโบราณคดี กรมศิลปากร
12 เมษายน 2560		นักโบราณคดีชำนาญการพิเศษ กองโบราณคดี กรมศิลปากร
9 มิถุนายน 2564		ผู้อำนวยการสำนักศิลปากรที่ ๑๑ สงขลา กรมศิลปากร
16 ธันวาคม 2565		ผู้อำนวยการกองโบราณคดี กรมศิลปากร

ประสบการณ์

- นักวิจัยหลัก โครงการค้นหาและพัฒนาสารสนเทศภูมิศาสตร์ของราชชมรรคาสมัยพระเจ้าชัยวรมันที่ ๗ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย พ.ศ. ๒๕๔๘-๒๕๕๑ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี องค์ประธานที่ปรึกษากิตติมศักดิ์
- หัวหน้าโครงการวิจัยร่วม โครงการศึกษาความเชื่อมโยงของวัฒนธรรมท้องถิ่นสมัยอดีตถึงปัจจุบัน เพื่อพัฒนาฐานข้อมูลวัฒนธรรมและอารยธรรมโบราณในพื้นที่บริเวณลุ่มแม่น้ำโขงและคาบสมุทรมลายา สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) พ.ศ. ๒๕๕๔-๒๕๕๖ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี องค์ประธานที่ปรึกษากิตติมศักดิ์
- นักวิจัยดีเด่น โครงการศึกษาความเชื่อมโยงของวัฒนธรรมท้องถิ่นสมัยอดีตถึงปัจจุบันเพื่อพัฒนาฐานข้อมูลวัฒนธรรมและอารยธรรมโบราณในพื้นที่บริเวณลุ่มแม่น้ำโขงและคาบสมุทรมลายา สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) พ.ศ. ๒๕๕๖

- หัวหน้าโครงการวิจัยร่วม โครงการศึกษาความเชื่อมโยงทางวัฒนธรรมในภาคพื้นเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ พ.ศ. ๒๕๕๖-๒๕๕๘ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี องค์ประธานที่ปรึกษาการศึกษาวิจัย
- ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาผลงานวิจัยของผู้นำเสนอในการประชุมวิชาการบัณฑิตศึกษาระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ ๔ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร พฤษภาคม ๒๕๕๗
- โครงการวิจัย โครงการวิจัยการศึกษาการแพร่กระจายของกลุ่มวัฒนธรรมรัฐเริ่มแรกเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในพื้นที่ประเทศไทย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย พ.ศ.๒๕๕๕
- เลขานุการประจำคณะกรรมการคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านกีฬา ศิลปะ วัฒนธรรม การศาสนา คุณธรรมและจริยธรรม สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ มกราคม ๒๕๕๙

ผลงานทางวิชาการ

บทความเผยแพร่

1. “ซากฐานอาคารอิฐหลังใหม่ ที่ขุมโคปุระทิศใต้ของปราสาทพนมวัน”. **วารสารเมืองโบราณ**. ปีที่ 20, ฉบับที่ 44, หน้า 165-169, 2537.
2. “พนมวัน ปราสาทกับสุสานบนรอยต่อของเวลา”. **วารสารเมืองโบราณ**. ปีที่ 23, ฉบับที่ 3, หน้า 95-108, 2540.
3. “ทับหลัง หน้าบัน และปราสาทหิน ทรศนะจากนักโบราณคดี”. **การตรวจพิสูจน์ ทับหลังนารายณ์บรมมลินธุ์ ปราสาทพนมรุ้ง**. กรมศิลปากรจัดพิมพ์ กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้ง กรุ๊ป 2542 : 105-109
4. “การบูรณะโบราณสถานประเภทหิน”. **วารสารศิลปากร**. ปีที่ 43 ฉบับที่ 5 (กันยายน – ตุลาคม) 2543 : 29-51.
5. “มรดกทางสถาปัตยกรรม”. **จังหวัดนครราชสีมา วัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญา จังหวัดนครราชสีมา**. 2542.
6. “ก่อนประวัติศาสตร์เมืองสุรินทร์ “คณะกรรมการวิชาการ โครงการจัดตั้งพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ สุรินทร์, 2543, เอกสารอัดสำเนา.
7. โบราณคดีกับการพัฒนาท้องถิ่น, เอกสารประกอบการประชุมสัมมนาเรื่อง การบริหารจัดการทรัพย์สินทางศิลปวัฒนธรรมของชาติกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ๒๒-๒๓ เมษายน ๒๕๔๗ หน้า ๕-๘
8. ตุมปัง : ชุมชนแรกเริ่มเมืองนครศรีธรรมราช เอกสารประกอบการเสนอผลงานทางโบราณคดี ระหว่างวันที่ ๑๗ – ๑๘ สิงหาคม ๒๕๔๗ ณ ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร, กรุงเทพฯ
9. รายงานการขุดแต่งฐานพระสยาม อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช, สำนักงานศิลปากรที่ ๑๔ นครศรีธรรมราช สำนักโบราณคดี กรมศิลปากร, ๒๕๔๖
10. “Archaeological study and the restoration project in Thailand” , **ASEAN Workshop on Conservation and Restoration of Monuments and Sites for Young Professionals Report**. ASEAN Committee for Culture and Information, Borobudur, 1998.
11. “Spatial occupation in the late prehistoric at Prasat Phanom Wan”. **Southeast Asian Archaeology International Journal**. Shoocongdej R. and Bacus E., editors, no.11, July 2000: 8.
12. Final Report on Cultural Asset Preservation and Restoration Technology: Buried Cultural Assets (Archaeology) JICA-OSIC, 2002.

13. Archaeological Evidence in the Upper Malay Peninsular: Related to Religion and Belief, Thailand and Malaysia: Malay Peninsular Archaeology Programme 4th -10th September 2004.

14. การศึกษาการกระจายตัวของแหล่งโลหะกรรมสมัยโบราณในอำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ วารสารศิลปากร ปีที่ ๖๕ ฉบับที่ ๖ พฤศจิกายน-ธันวาคม ๒๕๖๕ หน้า ๔๘-๕๙

หนังสือที่ตีพิมพ์แล้ว

1. การใช้พื้นที่ในสมัยก่อนประวัติศาสตร์ตอนปลายที่แหล่งขุดค้นในบริเวณปราสาทพนมวัน อำเภอมือง จังหวัดนครราชสีมา, วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๔๒.
2. ปราสาทพนมวัน. กรมศิลปากร. นครราชสีมา : อุบลยงสวัสดิ์ออฟเซต 2544.
3. พัฒนาการทางวัฒนธรรมบนคาบสมุทรมาลายูก่อน พ.ศ. 2000. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยและกรมศิลปากรจัดพิมพ์ พ.ศ. 2556.
4. Si Thep The Centre of Early Civilisation in Pa Sak Valley, Praram Creation 2015

รางวัลหรือทุนการศึกษา (เฉพาะที่สำคัญ)

รางวัลนักวิจัยดีเด่น

Outstanding Researcher Award of the Cultural Relationship in Mainland Southeast Asia Project, Thailand Research Fund (TRF) 2013 สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบันและสถานที่ทำงาน

ผู้อำนวยการกองโบราณคดี

ชั้น ๕ อาคารกรมศิลปากร

เลขที่ ๘๑/๑ ถนนศรีอยุธยา แขวงวชิรพยาบาล

เขตดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐ โทร ๐-๒๑๖๔-๒๕๒๐